

VÄGEN TILL GLOBALT TEKNOLOGISKT
LEDARSKAP - FÖR SÄKERHET, OMSTÄLLNING
OCH KONKURRENSKRAFT

Teknikföretagens EU-agenda

Industrin en nyckel för att lösa Europas konkurrenskraftsutmaningar

En starkt europeisk konkurrenskraft för att säkerställa välbefinnande och tillväxt för kommande generationer är nära sammankopplat med vår förmåga att upprätthålla ett demokratiskt samhälle, att stå starka i en geopolitiskt orolig tid och att leverera på de löften som det europeiska samarbetet bygger på. I en tid av accelererande global konkurrens, teknologiska språng och behov av omställning, utmanas EU:s förmåga att uppnå just detta.

De huvudsakliga utmaningarna för EU:s konkurrenskraft – som det också finns medvetenhet om och konsensus kring – är:

Innovationsgapet, som fortsatt hämmar EU:s förmåga att attrahera privat kapital och omvandla investeringar i forskning och innovation till nya produkter. En konsekvens är att färre europeiska innovationer når marknaden, vilket gör att vi halkar efter ekonomier som USA och Kina. Att forskning kommersialiseras och blir till framtidens industrier i andra länder innebär en stor missad möjlighet för Europas tillväxt. Eftersom tillgång till avancerad teknik är en förutsättning för såväl omställning, säkerhet och totalförsvarsförmåga som vårt framtida välbefinnande är det särskilt viktigt att sluta innovationsgapet.

Klimatomställningen. Omställningen till en koldioxidsnål ekonomi kräver en ambitiös strategi och stora investeringar för att bli en katalysator för tillväxt. För att lyckas genomföra en konkurrenskraftig avkarbonisering av ekonomin behövs initiativ på en rad politikområden.

Strategiska beroenden som riskerar att användas för politisk utpressning av andra geostrategiska länder. EU har hittills lagt fokus på att ersätta import från andra länder med ökad inhemsk produktionskapacitet. Fokus bör istället vara att bygga vidare på styrkor och utveckla förmågor som skapar omvända beroenden, samt att bredda basen av underleverantörer till industrin. För att vinna den globala kapploppningen om framtidens teknikutveckling behöver EU prioritera satsningar i forskning och utveckling, framför statliga stöd till redan utvecklade tekniker. Det krävs också en ambitiös handelsagenda som ger tillgång till globala marknader, för att garantera tillförlitliga och kostnadseffektiva leverantörskedjor och för att sprida den europeiska industrins tekniklösningar världen över.

Komplicerade och hindrande regelverk. Medan EU har stiftat 13 000 nya lagar har USA stiftat 3 500. För att kunna konkurrera med andra länder behöver EU reglera på ett enklare, bättre och smartare sätt, men också minska den totala regelbördan för företagen. Regelverket behöver vara innovationsvänligt och följsamt mot den senaste utvecklingen. Politiken bör fastställa väsentliga krav om hälsa, miljö och konsumentssäkerhet i lagstiftning, men tekniska lösningar lämnas till marknaden.

En kompetens- och arbetsmarknadspolitik som bidrar till konkurrenskraft, kan stärka Europas produktivitet. EU behöver agera för att underlätta rörlighet på arbetsmarknaden och bidra till starkt kompetensförsörjning. Det är mest effektivt att sociala reformer initieras och genomförs på nationell nivå.

Sveriges och teknikindustrins viktiga roll

Sverige och den svenska teknikindustrin har en central roll att spela i utformningen av EU:s framtida politik. När Europas konkurrenskraftsutmaningar nu möts med en rad nya initiativ, lagstiftningsförslag och strategiska satsningar, är det avgörande att svensk industri tar större plats i det europeiska samtalet och påverkar den politiska riktningen.

Vårt välbefinnande har byggts genom långsiktiga investeringar i forskning, innovation, handel och samarbete. Svensk industri är i dag globalt konkurrenskraftig, teknologiskt ledande och i framkant av den gröna omställningen, med höga ambitioner och stark närvaro på världsmarknaden. Det ger Sverige en unik position att bidra med konkreta erfarenheter, lösningar och perspektiv i EU:s arbete för att stärka konkurrenskraften och säkerställa en hållbar tillväxt.

Mot den bakgrunden har Teknikföretagen tagit fram denna EU-agenda, med inspel från svensk teknikindustri kring vad som krävs för att stärka Europas ekonomiska motståndskraft, innovationsförmåga och gröna ledarskap. Agendan lyfter våra huvudsakliga ingångsvärden i relation till de konkurrenskraftsinitiativ som är under utveckling, och relaterar till EU-kommissionens arbetsprogram för den kommande mandatperioden.

För mer detaljerade analyser och förslag inom respektive område, hänvisar vi till våra sakkunniga experter.

PIA SANDVIK, VD TEKNIKFÖRETAGEN

MARCUS DAHLSTEN, FÖRHANDLINGSCHEF

MARIA ROSENDAHL, NÄRINGSPOLITISK CHEF

EU:s betydelse för svensk industris konkurrenskraft

Den svenska ekonomin är djupt integrerad i den Europeiska unionen. Ungefär hälften av all svensk export går till EU, och en majoritet av denna består av insatsvaror som används i utländska företags produktion. På samma sätt är Sverige beroende av import från unionen, särskilt av insatsvaror som förädlas vidare i svenska företag. EU är därmed inte bara vår största exportmarknad – den är en central del av våra produktionskedjor.

Svenska och europeiska företag är också tätt sammanlänkade genom investeringar. Svenska företags tillgångar i EU uppgår till mer än 2 500 miljarder kronor, och europeiska företags tillgångar i Sverige är av motsvarande storlek. Direktinvesteringar i båda riktningar bidrar till effektivare leveranskedjor, spridning av kunskap och högre produktivitet.

Svensk industris konkurrenskraft är därför nära kopplad till medlemskapet i EU. Den inre marknaden, gemensamma regelverk och en gemensam politik gentemot omvärlden skapar viktiga förutsättningar för svenska företag att växa, investera och exportera. En stark och välfungerande europeisk union är därmed också en förutsättning för en stark svensk ekonomi.

EU:s budget bör stärka industrins konkurrenskraft

Inför kommande förhandlingar om EU:s budget är det avgörande att medel i högre grad prioriterar åtgärder som stärker unionens långsiktiga konkurrenskraft. En större budget och ett fördjupat samarbete mellan medlemsländerna kan vara positivt, men det viktigaste är att resurserna används rätt – där de gör störst nytta för Europas företag och förmåga att möta gemensamma utmaningar.

ERIK SPECTOR, CHEFSEKONOM

MATTIAS ALMGREN, EKONOM

Innehåll

Teknikföretagens EU-agenda:

1 Introduktion

Industrin en nyckel för att lösa Europas konkurrenskraftsutmaningar

3 EU:s betydelse för svensk industris konkurrenskraft

5 Innehåll

7 Hur möter vi bäst EU:s konkurrenskraftsutmaningar? Teknikindustrins svar

9 Utmaning: Stänga EU:s innovationsgap genom att få ut nya tekniker på marknaden

Svar: Skapa en sammanhållen forsknings- och innovationspolitik samt industripolitik – en teknikpolitik – som fångar industrins behov

13 Utmaning: En alltför omfattande regelbörda

Svar: Mindre och bättre reglering – en förutsättning för konkurrenskraft och tillväxt

17 Utmaning: Omställningen kan inte ske på bekostnad av europeisk konkurrenskraft – måste gå hand i hand

Svar: Stå upp för klimat- och miljömålen och utforma styrningen på ett kostnadseffektivt sätt för att öka europeisk konkurrenskraft

21 Utmaning: Hantera EU:s strategiska beroenden

Svar: EU:s ekonomiska säkerhet bygger på innovationskraft och handel

25 Utmaning: EU saknar STEM-kompetens

Svar: EU har en roll för att stärka kompetensförsörjningen i unionen

27 Utmaning: En socialpolitik som riskerar försämra Europas konkurrenskraft

Svar: Reglera arbetsmarknaden smart – även på EU-nivå

Hur möter vi bäst EU:s konkurrens- kraftsutmaningar?

Konkurrenskraftsutmaning:

Stänga EU:s innovationsgap genom att få ut nya tekniker på marknaden

Teknikindustrins svar:

Skapa en sammanhållen forsknings- och innovationspolitik samt industripolitik – en teknikpolitik – som fångar industrins behov

- EU behöver prioritera ökade satsningar i forskning och innovation och värna excellenskriteriet för att vara internationellt konkurrenskraftig i den globala teknikkapplöpningen.
- EU måste bättre koppla samman forsknings-, innovations- och industripolitiken för att säkerställa att nya tekniker både kan utvecklas och kommersialiseras i Europa. För att lyckas med detta måste industrins behov fångas upp på ett mer transparent, strukturerat och tvärssektoriellt vis, särskilt i kommande konkurrenskraftsfond och ramprogram för forskning och innovation. För att stärka denna koppling och säkerställa en mer strategisk dialog med industrin bör ett industrilett teknologiråd – ett Technology Council – inrättas för en stärkt dialog mellan europeisk industri, EU-kommissionen och medlemsstaterna.
- Industriell samverkansforskning, där industri, SME, akademi och forskningsinstitut kan samarbeta för att lösa problem, måste värnas framåt. Ett ensidigt fokus på grundforskning (ERC) start ups (EIC) kommer inte att räcka. Public-Private-Partnership-modellen är ett bra verktyg för detta och bör därför utvecklas. Även utveckling av relevanta testmiljöer i form av teknikinfrastrukturer på europeisk nivå, där industrin snabbt kan testa och validera ny teknik, är viktigt.

EU:s konkurrentländer investerar kraftigt i forskning och innovation. Därför måste också EU öka investeringarna samt säkerställa att industrin har rätt förutsättningar att sätta agendan och samarbeta med andra aktörer inom EU:s program för forskning och innovation. Detta för att EU i ökad grad ska kunna attrahera näringslivets egna Fol-investeringar. Det är också viktigt att investeringar i forskning och innovation värnas i EU:s nästa långtidsbudget, för att säkerställa långsiktig och stabil finansiering, och att excellens är det vägledande urvalskriteriet. Forskning och innovation är grunden för vår framtida konkurrenskraft och kopplingarna till EU:s övergripande konkurrenskrafts- och industripolitik är helt central för att kunna stänga innovationsgapet.

Teknik utgör grunden för Europas försvar, säkerhet och konkurrenskraft, men idag riskerar vi att innovationsgapet växer – att investeringar i forskning och utveckling inte leder till industriell tillväxt och nya marknader i Europa. I en tid av ökande geopolitisk osäkerhet och snabb teknikutveckling riskerar istället Europa att tappa mark om vi inte kan omvandla forskning till industriell tillväxt och stärkt produktion inom EU. För att vända denna utveckling måste forsknings-, innovations- och industripolitiken kopplas ihop mer effektivt och industrin involveras i utformningen av de nya program och strukturer som EU-kommissionen lägger fram – exempelvis ett nytt ramprogram och en konkurrenskraftsfond. Eftersom det är industrin som tar fram och producerar de tekniker och lösningar som efterfrågas och därmed vet vilka projekt som har marknadspotential behöver dialogen mellan industrin, EU-kommissionen och medlemsländerna förbättras framåt. Detta bör göras genom att inrätta ett industriellt teknologiråd.

De sektorspecifika industridialoger som i dag hanteras av EU-kommissionen räcker inte för att gemensamt identifiera vilka policyförändringar och investeringar som krävs för att lösa de komplexa utmaningar som Europas industri står inför. En ny tvärsektoriell dialog, som beaktar hela värdekedjor och industriella ekosystem, är avgörande för att EU-kommissionen ska

klara att identifiera och prioritera de teknologier och områden som har störst potential att stärka Europas ekonomiska och säkerhetspolitiska position. Ett industriellt teknologiråd skulle ge mer marknadsstyrda, välgrundade och förankrade rekommendationer till EU-kommissionen och medlemsstaterna, och därmed säkerställa att insatserna är marknadsnära, strategiskt riktade och anpassade till industrins verkliga behov.

Det industriledda teknologirådet bör inkludera företrädare från industrin, medlemsstaterna och kommissionen, och bygga vidare på befintliga strukturer såsom de europeiska teknologiplattformarna (ETP) och offentlig-privata partnerskap (PPP). Genom att samla industrins insikter och rekommendera strategiska satsningar kan teknologirådet bidra till att bättre styra resurser till områden där Europa behöver stärka sin position och stimulera mer privata investeringar i forskning, innovation och produktion.

Teknologirådet skulle därmed vara ett centralt verktyg för att stänga innovationsgapet, skapa en starkare koppling mellan forskning och industriell tillämpning och säkerställa att Europa inte bara är en plats för banbrytande forskning, utan också för industriell tillväxt och teknologiskt ledarskap.

För att stänga innovationsgapet, attrahera mer privat Fol-kapital till Europa och få fram de tekniker som efterfrågas måste industriell samverkansforskning värnas framåt. Industriell samverkansforskning, där olika aktörer kan samarbeta för att lösa gemensamma utmaningar, är ett avgörande steg i Europas teknikutveckling. Ett ensidigt fokus på grundforskning samt start-ups och scale-ups kommer inte att resultera i de resultat Europa behöver.

Kontakta:

Peter Johansson, Brysselchef och enhetschef forskning, innovation och industriell utveckling

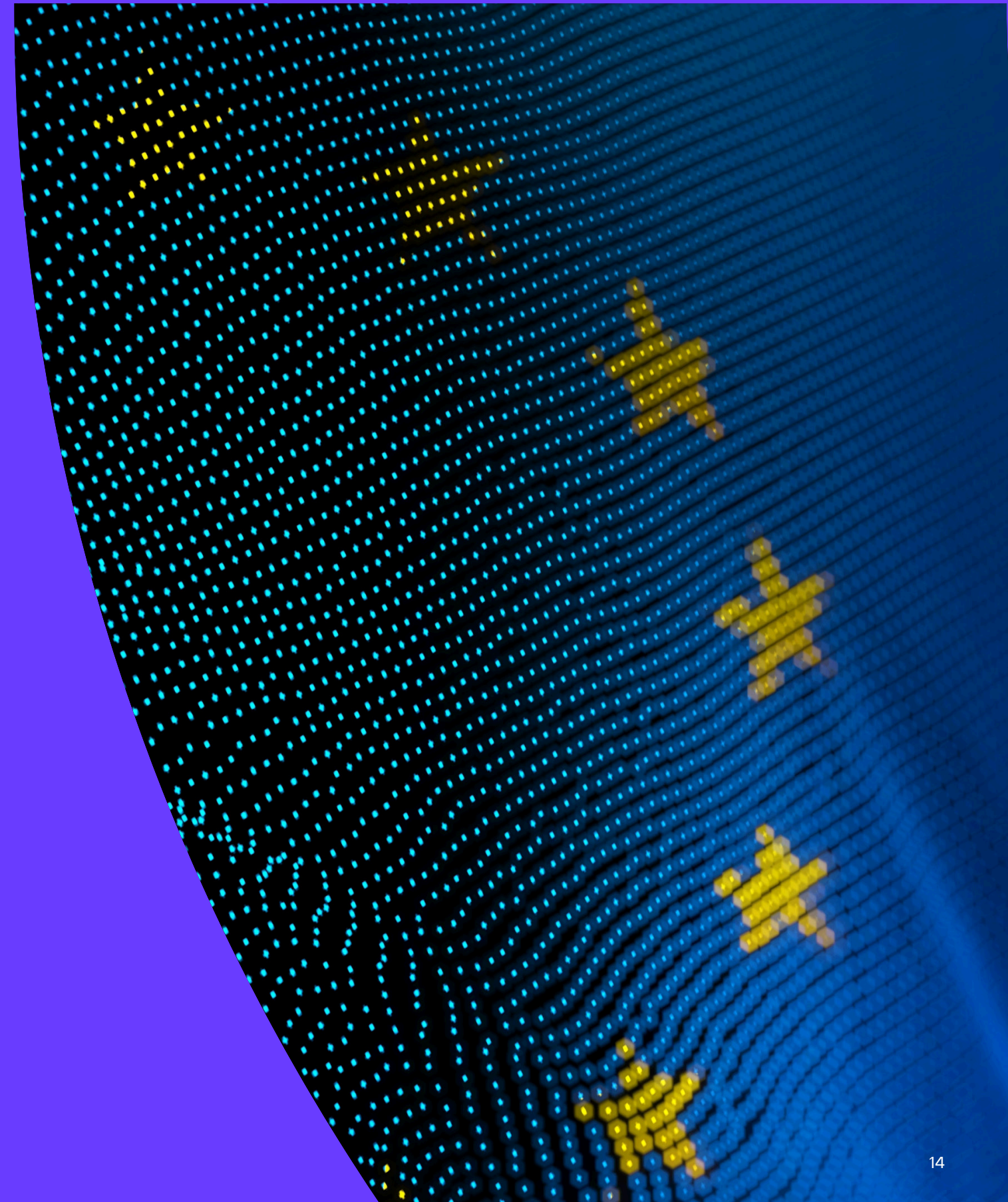

Emma Wikberger, näringspolitisk expert forskning och innovation

Konkurrenskraftsutmaning: En alltför omfattande regelbörda

Teknikindustrins svar: Mindre och bättre reglering – en förutsättning för konkurrenskraft och tillväxt

- De regulatoriska och administrativa kostnaderna för företag måste minska, det är en grundförutsättning för att kunna möta EU:s konkurrenskraftsutmaningar.
- Alla regler som föreslås måste åtföljas av kvalitativa och fullständiga konsekvensanalyser som tydligt visar att förslagen är nödvändiga, proportionerliga och inte drabbar europeisk konkurrenskraft negativt.
- De regler som införs ska utformas så att det är lätt att förstå vad som ska göras, av vem och hur – och att det också är lätt att faktiskt uppfylla dem.
- Vi behöver återinrätta och upprätthålla den struktur som europeisk produktreglering och standardisering byggts på, vilket innebär att produktkrav formuleras i lagstiftning och tillverkare och andra aktörer ansvarar för att dessa följs, antingen genom att välja att följa harmoniserade standarder eller genom att säkerställa att kraven uppfylls.

Den stora mängden nya regelverk som EU på senare år har antagit innebär mycket stora utmaningar för näringslivet i stort och inte minst för teknikbranschen. EU:s politiska ambitioner inom såväl den gröna som den digitala omställningen har medfört många, och många gånger krångliga och ibland överlappande, nya regler. Rapporter från Mario Draghi och Enrico Letta visar att EU har producerat långt fler nya regelverk än exempelvis USA och att detta har påverkat europeisk konkurrenskraft negativt. Även oproportionerliga och otydliga regelverk påverkar vår konkurrenskraft och innovationsförmåga.

Lagstiftning behöver vara teknikneutral för att kunna skapa förutsebarhet och framtidssäkerhet. Lagstiftare måste också i högre utsträckning än i dag säkerställa att redan antagen lagstiftning är korrekt och harmoniserat genomförd och att den ges tid att uppnå förväntad effekt innan ytterligare reglering formuleras. Dessutom behöver alla nya lagstiftningsförslag åtföljas av kvalitativa och fullständiga konsekvensanalyser som tydligt visar att förslagen är nödvändiga, proportionerliga och inte drabbar europeisk konkurrenskraft negativt. Här kan också finnas skäl att skilja på behov av reglering för varor och tjänster som levereras till andra företag eller som riktas direkt till konsument – där behovet av skydd kan vara större.

Den europeiska strukturen för hur produktkrav regleras, åtföljs och kontrolleras har varit mycket framgångsrik och behöver värnas. I korthet innebär den så kallade "nya metoden" (NLF) att de krav som anses behövas för att produkten ska vara säker för användare och miljö regleras i lagstiftning. Därefter ansvarar tillverkare, eller den ekonomiska aktör som sätter produkten på den europeiska marknaden, för att produkten uppfyller kraven, exempelvis genom att följa harmoniserad europeisk standard. Eftersom produktkrav är EU-gemensamma så kan produkter som uppfyller kraven säljas fritt på hela den inre marknaden. Vi behöver återupprätta detta system och se till att produktkrav uppställs i lag och att de är tydliga. De harmoniserade standarder som sedan utarbetas ska ge svar på hur dessa krav kan uppnås, men får aldrig bli tvingande. För att säkerställa europeisk konkurrenskraft behöver europeisk och internationell standardisering utvecklas i samklang. Tilliten till och funktionen av systemet förutsätter dessutom att tillräckliga resurser avsätts för marknadskontroll och ett enhetligt angreppssätt.

Kontakta:

My Bergdahl, näringspolitisk expert
standardisering och digital handel

Magnus Persson, näringspolitisk expert
produktregler

Konkurrenskraftsutmaning:

Omställningen kan inte ske på bekostnad av europeisk konkurrenskraft – måste gå hand i hand

Teknikindustrins svar:

Klimatomställningen måste genomföras med fokus på affärsnytta, europeisk tillväxt och konkurrenskraft

- Håll fast vid satta miljö- och klimatambitioner och håll fast vid ett ambitiöst klimatmål till 2040 för industrins konkurrenskraft och minskade utsläpp.
- Säkerställ att de styrmedel som utarbetas är kostnadseffektiva och ger incitament till klimatomställningen.
- Klimattullarna, CBAM, behöver revideras för att minska den administrativa bördan och för att inte skapa konkurrensnackdelar.
- För att stärka Europas industriella konkurrenskraft och samtidigt främja övergången till en hållbar och koldioxidneutral ekonomi behöver affärsnytta och tillväxt samspela i omställningen. Detta är särskilt viktigt att beakta när nya initiativ eller lagförslag utformas.

Svensk industri har satsat stort på klimatomställningen i syfte att minska sin negativa påverkan på miljön samt sina klimatutsläpp. Genom att ligga i framkant kan industrin bli ett konkurrenskraftigt, hållbart alternativ när resten av världen ställer om. För industrin är det därför avgörande att EU håller fast vid satta klimatmål till 2030 och inrättar ett nytt ambitiöst mål till 2040, i linje med det långsiktiga målet med netto-noll utsläpp till 2050.

Styrningen för att nå de ambitiösa målen måste bygga på kostnadseffektivitet och ge incitament till att utveckla och producera hållbara, klimatvänliga produkter, tjänster och tekniska lösningar. Dagens styrmedel på klimatområdet, med EU ETS i centrum, fungerar generellt väl eftersom styrningen är kostnadseffektiv, flexibel och ger viktiga incitament till dem som omfattas, både direkt och indirekt.

Klimattullarna, i form av CBAM-regelverket, syftar till att skydda europeisk konkurrenskraft genom att lägga på en tull på koldioxidintensiva produkter från länder utanför EU där klimatpolitiken är mindre ambitiös. Det är ett bra syfte, men samtidigt har CBAM-regelverket blivit administrativt kostsamt för industrin runt om Europa på grund av rapporteringskrav som är svåra att uppfylla. Det är framför rapportering av koldioxidinnehållet i basprodukter som importeras som ställer till stora utmaningar för industrin då komplexa produkter innehåller tusentals komponenter från många olika delar av världen där den efterfrågade data inte alltid tas fram. Dessutom skapar regelverket direkta konkurrensnackdelar för dem som exporterar till marknader utanför EU där deras konkurrenter på världsmarknaden varken betalar för koldioxidtullar eller koldioxidprissättning.

Elektrifiera industrin, transportsektorn och övriga samhället

- EU behöver ta en aktiv roll i utbyggnaden av elsystemet .
- Satsa på forskning och innovation inom elområdet för att bygga upp en europeisk värdekedja för nya lösningar i utbyggnaden av elsystemet (AI-lösningar, kraftelektronik, lagring- och flexibilitetslösningar samt effektiviseringslösningar).
- Konkurrenskraftiga elkostnader måste vara i fokus. Marknadsprissättningen på el måste bibehållas och statliga stöd bör utformas så de inte stör prissignalerna på marknaden.

Den i särklass enklaste och billigaste åtgärden för att skapa en koldioxidneutral ekonomi är att elektrifiera stora delar av industrin, transportsektorn och övriga samhället med hjälp av fossilfri el. För att lyckas krävs en omfattande utbyggnad av ett fossilfritt elsystem där satsningar måste göras på både elproduktion, nätkapacitet, och tekniska lösningar för att öka effektiviteten i systemet. Det är viktigt att det offentliga delar risken vid utbyggnad av elsystemet, för att främja marknadens investeringsvilja.

Många tekniska lösningar finns men skulle kunna komma ned i pris genom bland annat Fol-satsningar och storskalig produktion inom EU. Detta skapar en inhemsk värdekedja, fler jobb och grön tillväxt. För att en hållbar europeisk industri ska kunna konkurrera på världsmarknaden behöver bland annat elkostnaden sjunka och bli konkurrenskraftig. När nya EU-instrument läggs fram inom ramen för Clean Industrial Deal blir det avgörande att bibehålla marknadsprissättningen på el, eftersom det är det bästa sättet att åstadkomma konkurrenskraftiga priser.

Industrianpassad politik för en cirkulär ekonomi

- Utforma ekonomiska styrmedel som stimulerar övergången till en cirkulär ekonomi.
- Säkerställ att regelverk och produktkrav är harmoniserade och innovationsfrämjande. Ett särskilt fokus behövs på att harmonisera kemikalie-, avfalls-, och produktlagstiftningarna.
- Låt marknadskrafter och ändamålsenlig reglering stimulera användningen av återvunna material.

- Stärk och harmonisera medlemsstaternas tillsyn och marknadskontroll, för att stimulera hållbara och cirkulära lösningar.

För att nå en hållbar cirkulär ekonomi och lyckad omställning behövs en industrianpassad politik som främjar internationell konkurrenskraft. Ledstjärnor behöver vara teknikneutralitet, kostnadseffektivitet och proportionalitet.

Teknikbranschen har specifika förutsättningar inom den cirkulära omställningen, då den tillhandahåller högteknologiska produkter och tjänster som ofta har lång livslängd samt möter höga säkerhets- och kvalitetskrav. Produkterna består ofta av avancerade och sammansatta material fördelade på en mängd olika komponenter. Generella policyförslag överensstämmer därför inte alltid med teknikbranschens behov för att få till en cirkulär omställning.

Ett grundläggande problem med EU-lagstiftningen är att den är alldeles för detaljerad, och därmed riskerar att bromsa nödvändig innovation i näringslivet. Teknikbranschen behöver i stället styrmedel som främjar hög kvalitet, återanvändning och uppgradering av material och produkter och underlättar för modulär design. Vid sidan om policyutveckling förutsätter övergången till cirkulär ekonomi också att konsumenter och företag gör cirkulära val av produkter. Det offentliga behöver dessutom ställa krav vid upphandlingar som tar ett livscykelperspektiv. Allt detta måste göras i kombination med effektiv tillsyn och marknadskontroll för att stoppa bristfälliga produkter.

Hållbar kemikalieanvändning är kritisk för teknikbranschen

- Vid revidering av kemikalielagstiftningen och utveckling av nya styrmedel behöver en hållbar kemikalieanvändning säkerställas samtidigt som innovation och teknisk utveckling inte hindras.
- En stegvis utfasning av PFAS är möjlig förutsatt att det finns möjlighet till omställningstider och undantag. Samhällsviktiga användningar får inte äventyras.

Säker och effektiv användning av kemikalier är viktig för teknikbranschen, då de behövs för att utveckla säkra och hållbara produkter med lång livslängd.

Vid revidering av kemikalielagstiftningen är det centralt att säkerställa att ny lagstiftning är tydlig och proportionerlig, har stöd i de senaste vetenskapliga rönen och enkelt kan anpassas till tekniska framsteg. För att säkerställa att resultaten är förankrade i verkligheten och för att innovation och teknisk utveckling inte begränsas behövs ett nära samarbete med näringslivet.

Teknikföretagen stödjer en stegvis utfasning av PFAS-ämnena, till förmån för bättre och mer konkurrenskraftiga alternativ. Där det redan i dag finns alternativ kan och bör utfasningen ske snabbt, men inom många områden krävs innovation och produktutveckling. Frågan är komplex och för att hitta långsiktiga hållbara lösningar krävs att politiker, myndigheter och industri jobbar tillsammans. PFAS-ämnena finns i många produkter, bland annat inom samhällsviktiga områden som sjukvården, försvarsindustrin, energi- och transportsektorn. Ett generellt förbud mot PFAS ämnen utan rimliga omställningstider och undantagsmöjligheter skulle innebära mycket stora risker för samhället och EU:s konkurrenskraft. En väl fungerande, hållbar och konkurrenskraftig EU-marknad behöver säkerställas.

Kontakta:

Oskar Kvarnström,
Näringspolitisk expert
inom Energi och infrastruktur

Stina Andersson, näringspolitisk expert miljö och kemikalier

Miriam Munnich, näringspolitisk expert klimat och energi

Konkurrenskraftsutmaning: Hantera EU:s strategiska beroenden

Teknikindustrins svar:
EU:s ekonomiska säkerhet
bygger på innovationskraft
och handel

- Utveckla styrkeområden som skapar omvända beroenden och minskar risken för ekonomisk utpressning.
- Begränsa ensidiga beroenden genom en ambitiös handelsagenda, som breddar basen av tillgängliga underleverantörer och möjliggör för företag att diversifiera leverantörskedjorna.
- Nya skyddsinstrument måste vara välavvägda, tillämpas på säkerhetspolitiska grunder eller för att bemöta icke-marknadsmässigt agerande, samt överensstämma med liknande krav på andra viktiga marknader.

Just nu pågår en geopolitisk maktkamp om att säkra försörjningskedjorna till teknikområden som identifierats som kritiska för nationell och ekonomisk säkerhet. EU arbetar aktivt för att begränsa risken att ekonomiska beroenden utnyttjas av geostrategiska och rivaliserande länder för politiskt inflytande. Hittills har arbetet främst fokuserat på att ersätta beroendet av import med inhemsk produktionskapacitet på strategiska områden, samt initiativ för att skydda den europeiska marknaden. Nu krävs åtgärder för att tillvarata kraften i den internationella handeln och för att främja teknologiskt ledarskap.

Processen att begränsa EU:s ensidiga beroenden måste börja längst bak i värdekedjan genom att säkra tillgång till insatsmaterial och komponenter, parallellt med att skapa förutsättningar och anskaffa kunnande för att bli långsiktigt konkurrenskraftig på handelsområdet. EU måste utveckla egna förmågor och skapa omvända beroenden som begränsar risken för ekonomisk utpressning. Det är inte realistiskt att försöka kontrollera en hel värdekedja och ambitionen bör därför vara att skapa förutsättningar för företag att vara ledande inom ett visst segment. Det kräver ett EU som värnar konkurrens och excellens, med fokus på att förbättra industriinvolvering vid urval och styrning av industripolitiska initiativ, samt prioriterar satsningar i forskning och utveckling för att ta teknologiskt ledarskap framför statliga stöd till redan utvecklade tekniker. Samtidigt behöver EU ett förnyat fokus på samverkan med andra länder. Genom en ambitiös handelspolitik som underlättar marknadstillträde breddas basen av tillgängliga underleverantörer för företagen. Det möjliggör för industrin att diversifiera försörjningskedjorna och stärka motståndskraften mot störningar i världshandeln.

De senaste åren har EU:s frihandelsagenda avstannat. Förhandlingar om avtal med viktiga tillväxtmarknader försvåras av att EU ställer krav som varken har med själva handeln att göra, eller ligger i linje med motpartens intressen. Samtidigt sluter andra länder avtal som skapar konkurrensfördelar på den globala marknaden. Sverige bör vara drivande för att EU ska anpassa ambitionen i avtalen efter partnerländer och prioritera marknadstillträde framför områden som inte direkt berörs av han-

delsregelverk. För att underlätta ratificeringsprocessen bör frihandelsavtal avgränsas till områden inom EU:s exklusiva befogenheter, medan investeringsskydd täcks av det politiska ramavtalet.

Parallellt med frihandelsavtal bör Sverige förespråka att EU ingår riktade avtal för att motverka tekniska handelshinder. Att visa att produkter uppfyller olika krav beroende på marknad kan vara mer kostsamt än tullar. Genom att riva handelshinder med insatsvaror till kritiska teknikområden kan likasinnade länder begränsa beroendet av andra marknader till följd av minskade kostnader i handeln – istället för genom subventioner som belastar skattebetalare. Avtal inom sektorer med höga volymer och växande regelkrav kan ha en särskilt betydande effekt.

En mer politiserad användning av handelspolitiska skyddsinstrument riskerar att inskränka industrins handelsfrihet och attrahera kostsamma motåtgärder som drabbar europeiska företag. Givetvis ska EU försvara sina ekonomiska intressen, men Sverige måste säkerställa att verktygen är proportionerliga, precisa och förutsägbara. De ska framför allt tillämpas på säkerhetspolitiska grunder eller för att adressera icke-marknadsmässigt agerande, inte för att skydda icke-konkurrenskraftiga industrier från global konkurrens.

Kontakta:

Joel Jonsson, näringspolitisk expert internationell handel

Konkurrenskraftsutmaning: EU saknar STEM-kompetens

Teknikindustrins svar: EU har en roll för att stärka kompetensförsörjningen i unionen

- Kompetens måste ses som en konkurrensfördel och leda till strategiska satsningar på styrkeområden inom Sverige och EU.
- EU behöver vara en attraktiv och tillgänglig arbetsmarknad för arbetskraft från tredje land.
- EU måste följa med i utvecklingen från certifieringar och regleringar av yrken till erkännande av kompetens.

Tillgång till rätt kompetens är en avgörande faktor för att kunna möta EU:s konkurrenskraftsutmaningar på samtliga områden. Den snabba utvecklingen inom exempelvis AI och klimatomställning ställer höga krav på innovation och anpassning även på arbetsmarknaden. Sverige och Europa konkurrerar i hög utsträckning med kompetens och traditionellt har Sverige varit en framstående kunskapsnation. När andra länder och marknader nu storsatsar på att höja kunskaps- och utbildningsnivån hos sin befolkning måste vi göra strategiska investeringar i kompetens för att fortsatt befinna oss i framkant. Dessa bör bygga på svenska och europeiska styrkeområden som säkerställer vår konkurrenskraft inom de områden och teknologier där vi är – eller har god potential att bli – ledande. Sådana satsningar måste riktas gentemot såväl den unga befolkningen som redan yrkesverksamma, samt inkludera politik som underlättar för kompetens från tredje land att komma in på den europeiska arbetsmarknaden.

Fler unga behöver attraheras till en karriär inom STEM. EU bör uppmuntra nationella initiativ och målsättningar samt tillgängliggöra stöd inom området.

EU:s primära roll för kompetensförsörjning bör vara att underlätta samarbete och erfarenhetsutbyte mellan länderna. Sådana initiativ kan med fördel uppmuntra till att nyttja gemensamma styrkor och möjliggöra kunskapskluster över nationsgränser.

Sverige bör stötta EU:s inriktning mot färre reglerade yrken utanför de yrkeskategorier som i dagsläget kräver legitimation i Sverige, såsom läkare och lärare. Detta är nödvändigt för att underlätta rörlighet på arbetsmarknaden, såväl mellan EU-länder som mellan tredje land och EU.

Kontakta:

Camilla Georgsson,
enhetschef
kompetensförsörjning

Konkurrenskraftsutmaning: En socialpolitik som riskerar försämra Europas konkurrens- kraft

Teknikindustrins svar: Reglera arbetsmarknaden smart – även på EU-nivå

- Arbetsmarknadsreformer ska ske med konkurrenskraft i fokus – endast så kan hållbara sociala reformer förverkligas.
- Sociala reformer som berör arbetslivet ska i första hand initieras och genomföras där de fungerar – av arbetsmarknadens parter och på nationell nivå.
- EU-initiativ på det sociala området ska respektera arbetsmarknadens parter möjlighet till självreglering genom kollektivavtal, eftersom dessa är en viktig beståndsdel i en välfungerande arbetsmarknad.

De senaste årens lagstiftningsiver på arbetsmarknadsområdet har satt stor press på företagens förmåga att konkurrera globalt och därmed stärka den europeiska konkurrenskraften. Vi ser därför positivt på att mandatperioden 2024–2029 ser ut att präglas av färre lagstiftningsinitiativ på det sociala området. Ett större omtag krävs dock, eftersom konkurrenskraftiga företag är den viktigaste förutsättningen för tillväxt och för att människor ska ha ett arbete att gå till.

Lagstiftningsivern utgör ett hot mot den framgångsrika svenska förhandlingsmodell som bygger på kollektivavtal där arbetsmarknadens parter reglerar de flesta villkoren på arbetsmarknaden. I stället måste arbetsmarknaderna i Europa fortsätta att reformeras, men på olika sätt och med beaktande av arbetsmarknadens parter rätt till självreglering av arbetsmarknaden.

Medlemsstater och arbetsmarknadsparter behöver ges ett stort utrymme på det sociala området. EU-lagstiftning kan göras mer anpassningsbar genom nationell lag och kollektivavtal. Det kan till exempel ske genom att tillåta arbetsmarknadens parter att avvika från arbetsmarknadsdirektiv i kollektivavtal. På så vis säkerställs ett harmoniserat grundläggande rättighetsskydd samtidigt som konkurrenskraften värnas.

Initiativ krävs även på det sociala området för att lindra den administrativa bördan för företag. EU måste göra verklighet av löftet om att minska rapporteringsskyldigheterna med 25 procent även på det sociala området. Konsekvensanalyser och konkurrenskraftscheckar behöver även göras i samband med att ett lagförslag slutförhandlas – inte bara innan EU-kommissionen presenterar förslaget.

EU behöver också ytterligare underlätta rörligheten för arbetstagare inom unionen. De administrativa hindren när företag skickar arbetstagare inom EU behöver undanröjas, exempelvis genom att undanta korta affärsresor från anmälningsskyldigheten enligt socialförsäkringsregelverket. Genom ett snabbt införande av ESSPASS kan dessutom arbetstagares socialförsäkringsstatus lättare förutses och nyttjas, vilket minskar osäkerheten vid gränsöverskridande arbete.

Kontakta:

Andreas Edenman,
chefsjurist

Anton Wemander Grahm,
Jurist, arbetsmarknadsfrågor

Teknikföretagens 4500 medlemsföretag står för en tredjedel av Sveriges export och över en miljon jobb. Vår uppgift är att stärka våra medlemmars konkurrenskraft och driva den hållbara utvecklingen framåt. Tillsammans med företag över hela landet formar vi teknikbranschens framtid – för vi är tekniksverige.

www.teknikforetagen.se